

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

№.....
..... 2020 г.

ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДОКЛАД

от Красимир Вълчев - министър на образованието и науката

Относно: *проект за Решение на Министерския съвет за одобряване на национални програми за развитие на образованието – 2020 година*

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

На основание чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация предлагам на Вашето внимание проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на национални програми за развитие на образованието – 2020 година.

Съгласно чл. 280, ал. 3, т. 4 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) със средства от държавния бюджет се изпълняват националните програми за развитие на образованието, които включват разходи за реализиране на национални мерки и дейности, чиито цели не могат да бъдат постигнати в желаната степен, ако се финансират в рамките на средствата по чл. 280, ал. 3, т. 1, 2 и 3 от ЗПУО – издръжка на дейностите по възпитание и обучение на децата и учениците; подпомагане на равния достъп и подкрепа за личностно развитие; развитие на детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностно развитие.

През 2020 година ще се изпълняват 21 национални програми (НП) за развитие на образованието, като 4 от тях са изцяло нови – „Разработване на учебни помагала и на методически ръководства, оценяване и одобряване на проекти на учебни помагала за подпомагане на обучението, организирано в чужбина, на проекти на учебници и на проекти на учебни комплекти“, „Участвай и променяй – родителят, активен партньор в училищния живот“, „Предоставяне на съвременни условия за работа на децата и учениците в центрове за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР)“ и „Изграждане на училищна STEM среда“.

В НП „Осигуряване на съвременна образователна среда“ също има нови моменти – ще се изпълняват два нови модула: „Библиотеките като образователна среда“ и „Площадки за обучение по безопасност на движението по пътищата“. По програмата продължава финансирането на модулите „Модернизирани системи на професионалното образование“, „Подобряване на условията за експериментална работа по природни науки в профилираната подготовка“, „Подкрепа на целодневното обучение на учениците“ и „Културните институции като образователна среда“.

Надграждане с нови дейности има и в НП „Успяваме заедно“ и „Роден език и култура зад граница“. Първата ще се реализира посредством три модула, като новите дейности са обособени в два от модулите – „Иновативна детска градина“ и „Обединени за качествено предучилищно образование“.

В НП „Роден език и култура зад граница“ са разработени и ще се изпълняват новите модули „Подкрепа за квалификация на учителите от българските неделни училища в чужбина“ и „Партньорства“.

През 2019 година, новата тогава НП „ИТ бизнесът преподава“ беше насочена изцяло към ИТ бизнеса. През 2020 година действието на програмата се пренасочва към бизнеса като цяло и дейностите ще се осъществяват във всички училища с профилирана или професионална подготовка в областта на STEM професии и профили. Програмата ще се изпълнява като НП „Бизнесът преподава“.

Продължава реализирането на програма „Иновации в действие“, която подкрепя иновациите в училищата в страната, креативното мислене, нововъведенията. Разработен е нов модул „Форуми за иновации в образованието“, който предполага по-добро разпространение и прилагане на иновативните практики в българското училище.

За втора година се изпълнява НП „Мотивирани учители“, чрез която се осигуряват комплекс от мерки за осигуряване на квалифицирани и мотивирани педагогически специалисти за справяне в реалната училищна среда. През 2020 година в програмата е засилен

акцентът към училищата, които работят в уязвими общности, с ученици с ниски резултати и с нисък социално-икономически статус.

На основание чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, във връзка с чл. 286, ал. 3 от ЗПУО и т. 11 от Приложение № 1 към Постановление № 381 на МС от 30.12.2019 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2020 година, представям на Вашето внимание проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на следните 21 национални програми за развитие на образованието:

I. Национална програма „Система за национално стандартизирано външно оценяване“

Наличието на национална система за външно оценяване позволява да се съизмерват постиженията на учениците от един випуск в различните училища, да се правят изводи за качеството на преподаването в училището и за качеството на работата на отделния учител, да се съпоставят резултатите на учениците от различни випуски, да се правят изводи за тенденциите в подобряване качеството на образованието в национален мащаб.

През учебната 2019/2020 година предстои провеждане на национално външно оценяване (НВО) в края на IV и VII клас; на всички ученици в края на X клас (по български език и литература и по математика), както и по желание на ученика – по чужд език и по информационни технологии за измерване на дигитални компетентности; и на държавни зрелостни изпити (ДЗИ), организирани и проведени в две сесии. Всички дейности по външно оценяване през 2020 година ще се финансират от бюджета на МОН чрез бюджета на националната програма.

II. Национална програма „Ученически олимпиади и състезания“

Организирането и провеждането на олимпиади и състезания в областта на науката, изкуствата и спорта са един от начините за развиване на ключови компетентности и умения за живот, изключително необходими на учениците в съвременното общество. Състезанията по професии популяризират възможностите на системата за професионално образование и обучение за избор и усвояване на професия според желанията и интересите на младите хора и за утвърждаване на привлекателността и значимостта на професиите.

Чрез тази национална програма се реализира мярка за подкрепа за личностно развитие на всяко дете и ученик, заложена в Закона за предучилищното и училищното образование

(ЗПУО), като се осигурява възможност за изява и разгръщане на творческите способности на децата и учениците чрез занимания по интереси в областите на науката, технологиите, изкуствата и спорта, както и подкрепа на децата и учениците с изявени дарби – за разгръщане на творческия им потенциал.

III. Национална програма „Осигуряване на съвременна образователна среда“

Модулната програма „Осигуряване на съвременна образователна среда“ през 2020 година включва общо 6 модула, два от които са изцяло нови – „Библиотеките като образователна среда“ и „Площадки за обучение по безопасност на движението по пътищата“.

Чрез изпълнение на дейности по програмата продължава обновяването на специализирано оборудване на учебни кабинети, лаборатории и работилници в професионалните гимназии в съответствие с развиващите се съвременни нови технологии, с цел осигуряване на материална база в съответствие със съвременните изисквания на пазара на труда чрез финансово ангажиране както на бюджетни средства, така и съфинансиране от страна на работодателите.

Финансират се и дейностите за подобряване на условията за експериментална работа в държавни и общински профилирани гимназии или средни училища, в които от учебната 2020/2021 година ще се осъществява профилирано обучение по физика и астрономия, химия и опазване на околната среда или биология и здравно образование, с цел придобиване на основни компетентности в областта на природните науки и формиране у учениците на практически знания и умения.

За реализиране на ефективен образователен процес в условията на целодневно обучение се създават условия за атрактивно обзавеждане на помещения за дейности по интереси и за закупуване на съвременни материали, книги и игри, стимулиращи личностното развитие на учениците.

За втора година се реализират дейности за усвояване на учебното съдържание както чрез посещения на музеи, така и чрез посещения на театрални постановки и концерти, организиране на срещи с актьори и музикални дейци по теми, свързани с конкретно учебно съдържание, както и дейности на инициативата „Музейно училище“ към Националния музей на образованието – град Габрово.

Новият модул „Библиотеките като образователна среда“ насочва вниманието към училищната библиотека – училищното пространство, което подпомага, развива, насърчава четенето, търсенето на информация, самостоятелното проучване, работата в екип, творчеството и общуването между учениците и техните учители. Наличието на съвременна

училищна библиотека е от изключително значение, за да се осигури стимулираща среда за личностното, социалното и културното развитие на учениците.

В тази НП за първи път е включен и модул „Площадки за обучение по безопасност на движението по пътищата“, насочен към възпитанието и обучението по безопасност на движението по пътищата (БДП). Осъществяването на модула цели подобряване качеството на знанията и уменията, свързани с обучението и възпитанието на децата и учениците за БДП, както и намаляване на броя и последствията от пътнотранспортните произшествия с участието на деца.

IV. Национална програма „Заедно в грижата за всеки ученик“

Програмата е насочена към осигуряване на плавен преход между детската градина и първи клас и между началния и прогимназиалния етап на основно образование като предпоставка за повишаване качеството на образованието. Като краен ефект се очаква придобиване на увереност в собствените възможности, задържане на учениците в училище и мотивация за успешен преход в следващ образователен етап.

Дейностите, заложи в програмата, са свързани със системно проследяване на личните постижения на учениците и създаване на индивидуално портфолио като допълнително средство за оценяване, както и със съвместна работа на учителите, изпълнявана извън нормата за задължителна преподавателска работа.

V. Национална програма „Успяваме заедно“

Програмата има за цел да осигури цялостно развитие на детската личност, прилагането на иновативни програмни системи и споделянето на опит в рамките на детската градина, в т.ч. и със семейната общност, както и с други институции.

Дейностите са организирани в три модула, като два от тях са изцяло нови „Иновативна детска градина” и „Обединени за качествено предучилищно образование”.

Развитието и прилагането на иновативни програмни системи в детските градини е възможност за надграждане на предвидените в държавния образователен стандарт за предучилищното образование очаквани резултати и реализирането на дейности, планирани и оценени като ефективни от детските учители.

VI. Национална програма „Обучение за ИТ кариера“

Програмата се изпълнява успешно от 2017 година и има за цел да разшири базата от ученици, които са придобили професионална квалификация по професия от професионално

направление „Компютърни науки“ и/или продължават образованието си във висши училища в професионално направление „Информатика и компютърни науки“.

През 2019/2020 учебна година (трета за тази НП) първият випуск от ученици, включили се в програмата, ще придобие професионална квалификация по професия „Приложен програмист“, която е създадена и разработена изцяло по инициатива на ИТ бизнеса като съвременна, необходима и търсена от ИТ сектора професия.

VII. Национална програма „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование“

През 2020 година в програмата са заложили дейности по осигуряване на модерни средства за достъп до образователни ресурси и обучение в системата на училищното образование, както и устойчиво развитие на опорната образователна мрежова инфраструктура с възможност за бъдещо разширение и поетапно обхващане на всяка образователна институция. Ще продължи поетапното разширяване на държавната оптична мрежа за нуждите на системата на образованието и науката. В настоящата национална програма е предвидено и внедряване на модерни технологии за управление и защита на изградената мрежа.

За поредна година ще бъде осигурена интернет свързаност на всяко училище. Изграждането и доизграждането на Wi Fi мрежи, извършени през последните две години, ще продължи с включването на центровете за специални образователни потребности и центровете за подкрепа на личностното развитие, което ще насърчи ползването на лични мобилни устройства в съответствие със заложените мерки в Стратегията за ефективно внедряване на ИКТ в образованието и науката на Република България до 2020 година.

VIII. Национална програма „Квалификация“

Програмата отговаря на необходимостта от непрекъснато обучение на педагогическите специалисти и цели повишаване качеството и ефективността на обучение, възпитание и социализация на децата и учениците в образователните институции чрез усъвършенстване и обогатяване на ключовите компетентности на педагогическите специалисти.

Предлаганите дейности в националната програма са съобразени с анализирани потребности от обучения, свързани с промените в нормативната уредба, с преподаването на ново учебно съдържание, осигуряване на сигурна, включваща и подкрепяща образователна среда. Специално внимание е отделено на лидерството за осигуряване на ефективна комуникация, споделена визия и отговорност, взаимодействие със заинтересованите страни.

IX. Национална програма „Заедно за всяко дете“

Програмата се изпълнява от 2018 година, като е изготвена в съответствие с необходимостта за допълнително финансиране на дейностите по Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, утвърден на 08.06.2018 г. с приемането на Постановление № 100 на Министерския съвет. Механизмът регламентира дейността на екипите за обхват и функциите на отделните институции на национално, регионално и общинско ниво в процеса на издирване и включване на необхванатите в образование деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

Цел на настоящата програма е повишаване ефективността в работата на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст и подобряване на достъпа до предучилищно и училищно образование и на неговото качество.

X. Национална програма „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“

Необходимостта от оптимизация на структурата на персонала е постоянна поради няколко причини – продължаващи демографски промени в страната, стремеж за повишаване ефективността на разходите на институциите, значителен дял на персонала в системата на предучилищното и училищното образование в предпензионна възраст.

Целите на програмата са повишаване ефективността на публичните разходи за образование чрез оптимизиране на вътрешната структура на персонала в институциите от системата на предучилищното и училищното образование и повишаване на привлекателността на учителската професия.

С изпълнението на дейността, заложена в настоящата национална програма се очаква положителен ефект чрез повишаване на ефективността от разходването на публичните средства за образование.

XI. Национална програма „Създаване на достъпна архитектурна среда и сигурност в училище“

Основни цели на програмата са осигуряването на свободен достъп на хора с увреждания и/или със специални образователни потребности до държавните училища, специализираните обслужващи звена: регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, Държавния логопедичен център и Националния дворец на

децата, чрез изграждане на достъпна архитектурна среда, както и осигуряване на ефективен пропускателен режим в сградите, по-добра организация на охрана чрез технически средства и подготвени охранители, по-добра комуникация с правоохранителните органи и ефективен контрол в случай на инциденти чрез възможност за преглед на записите от видеонаблюдение.

Чрез националната програма се осигурява необходимият финансов ресурс за закупуване на технически средства, които в максимална степен да способстват за подобряване цялостната организация на охрана в сградите с учебен процес във връзка със зачестилите случаи на физическа агресия между ученици, родители и ученици, родители и учители, проблемите с наркоразпространението, тютюнопушенето и употребата на алкохол в и около училищата.

XII. Национална програма „Роден език и култура зад граница”

Обхватът на НП „Роден език и култура зад граница“ през 2020 година е разширен. Програмата е разработена и ще се реализира чрез три модула, като дейностите в два от тях са изцяло нови – в модул „Обучение на учителите от българските неделни училища в чужбина“ и в модул „Партньорства“.

Целта е да се създадат условия за популяризиране на българския език и културно-историческото наследство по света; да се подпомогне кадровото осигуряване на училища с опитни педагогически специалисти, умеещи да организират учебния процес съобразно спецификата на работа в чуждоезикова среда и популяризиране на успешни модели и практики; осъществяването на обмен на училищни практики и обогатяване на знанията по български език, история и география на България на учениците от българските неделни училища, чрез запознаване на място с исторически, природни, културни забележителности и с българската образователна система.

XIII. Национална програма „Без свободен час“

Програмата е свързана с необходимостта от засилване на механизмите за отчетност, наблюдение и контрол по отношение подобряване качеството на образованието чрез осигуряване на условия за непрекъснат образователен процес на децата и учениците в детските градини, в училищата и в центровете за специална образователна подкрепа, както и създаване на условия за опазване на живота и здравето им.

От две години по тази национална програма се осигуряват средства за заместване на отсъстващи учители и в детските градини.

Основната цел на програмата е постигането на оптимална организация на

предучилищното и училищното образование при отсъствие на учител чрез използване на програмното финансиране.

XIV. Национална програма „Мотивирани учители“

Програмата се изпълнява от 2019 година и е насочена към мотивирани и качествени специалисти от разнообразни професионални области – с или без придобита професионална квалификация „учител“ по учебен предмет и независимо от педагогическия опит като преподаватели, които да окажат подкрепа в обезпечаването на кадровия ресурс, необходим за конкурентно и успешно българско образование.

В настоящата национална програма се обръща особено внимание на необходимостта от мотивирани специалисти в училищата с население, застрашено от бедност и социална изолация, с цел повишаване качеството на образованието в училищата, които работят в уязвими общности, с ученици с ниски резултати и с нисък социално-икономически статус.

Идеята на програмата е да се осигурят педагогически специалисти с доказани качества и висока мотивация за работа в училищата с най-силно изразени предизвикателства, с нужда от допълнителна мотивация на учениците и подобряване на общата среда и образователните постижения, а също така и да се привлекат нови учители, които частично да компенсират недостига на педагогически кадри по определени предмети и в приоритетни населени места.

XV. Национална програма „Бизнесът преподава“

Ранното кариерно ориентиране и запознаването на учениците с възможностите, които дават различните професии за бъдеща реализация, както и информирането им за най-новите тенденции в развитието на техниката и технологиите, е ключов фактор за подготовката на младите хора за живот и работа. Осъвременяването на квалификацията на учителите в партньорство с бизнеса е от съществено значение за развиването у младите хора на компетентностите, необходими за успешна бъдеща реализация.

Изпълнението на настоящата програма ще има като краен ефект повишаване качеството на преподаване и формирането на знания и умения в областта на STEM компетентностите – създаване на партньорства между училища и компании; актуализиране и разширяване на знанията и уменията на преподавателския състав в образователните институции; включване на представители на бизнеса в учебния процес и иновации в преподаването.

XVI. Национална програма „Иновации в действие“

Националната програма е насочена към насърчаване на иновациите сред основните и началните училища и сред професионалните гимназии, както и иновациите, ориентирани към ученици от уязвими групи.

Основна цел на програмата е да се подкрепи създаването на култура на иновациите в училищата в страната, креативно мислене, нововъведения в полза на развитието и постиженията на учениците, като се създават условия на педагогическите специалисти да анализират, да експериментират, но и да популяризират своите иновативни практики и продукти.

Новият момент в програмата е модул „Форуми за иновации в образованието“ чиито дейности са насочени към организирането на форуми, методически срещи, дискусии и конференции. Целта е да се улесни разпространението и прилагането на иновативните практики в образованието, както и да се осигури подкрепа за мотивирано разширяване и устойчивост на училищните иновации.

XVII. Национална програма „Подпомагане на общини за реализиране на дейности за образователна десегрегация и превенция за недопускане на вторична сегрегация“

Настоящата програма е модел за подпомагане на общините за осигуряване на равен достъп до качествено образование за всички деца и ученици, възпитава и обучаващи се в сегрегирани образователни институции, включително и за прилагане на мерки, насочени към насърчаване и реализиране на процеса на образователна десегрегация.

Целта на програмата е осигуряване от общините на равен достъп до качествено образование за деца в задължително предучилищно образование и ученици, посещаващи сегрегирани образователни институции чрез реализиране на процес на образователна десегрегация.

XVIII. Национална програма „Разработване на учебни помагала и на методически ръководства, оценяване и одобряване на проекти на учебни помагала за подпомагане на обучението, организирано в чужбина, на проекти на учебници и на проекти на учебни комплекти“

Програмата е разработена с цел осигуряване на условия за равен достъп и училищно образование и повишаване качеството на образователния процес.

Със средства по националната програма ще бъдат разработени учебни помагала по

общообразователните учебни предмети на чужд език, които са предназначени за конкретизиране, разширяване или задълбочаване на знанията в учебното съдържание; учебни помагала за професионално образование и обучение по специалности от професиите от Списъка на професиите за професионално образование и обучение; учебни помагала за ученици със СОП, които се обучават по индивидуални учебни програми в училища в системата на училищното образование и за учениците с умствена изостаналост и множество увреждания, които се обучават в центровете за специална образователна подкрепа по индивидуални учебни програми. Също така ще се разработят методически ръководства за учители за адаптиране на учебното съдържание и ще се осигури достъп за свободно ползване на разработените учебни помагала и методически ръководства.

Чрез отделен модул се организират и провеждат процедурите по оценяване и одобряване на проекти на учебници, учебни комплекти и на учебни помагала за подпомагане на обучението, организирано в чужбина.

XIX. Национална програма „Участвай и променяй – родителят, активен партньор в училищния живот“

Националната програма е насочена към изграждането на партньорство и на взаимно доверие, уважение и толерантност между родители, учители, ученици.

Привличането на родителите като активни участници в училищния живот на техните деца ще изгради по-стабилна връзка между родител-учител-училище в посока на доверие, уважение и толерантност между трите страни. Изграждането на партньорство между родителя, училището като институция и учителя като най-близък до децата в този период е от съществена необходимост всяко дете да развие своя потенциал.

Реализирането на програмата има за цел привличането на родителите в училищния живот на децата за по-лесната адаптация и социализация на учениците в училищната среда, за превръщането на училището в подкрепяща, приемна, безопасна и желана среда за учениците, за развиване на положителното им отношение към ученето и редовното им посещение в училище.

XX . Национална програма „Предоставяне на съвременни условия за работа на децата и учениците в центрове за подкрепа за личностно развитие“

Програмата е насочена към осигуряване на условия за развитие на интересите, способностите и компетентностите на децата и учениците, за кариерното им ориентиране и консултиране и за повишаване на качеството на образователния процес. През 2019 година

тези дейности се реализираха чрез модул на НП „Осигуряване на съвременна образователна среда“. Чрез програмата се създават условия за обзавеждане и оборудване на съвременни кабинети в центровете за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР), за предоставяне на материали, литература и игри, стимулиращи личностното развитие на децата и учениците, в едно от следните направления: науки, технологии, изкуства, спорт.

В ученическите общежития, чиято дейност не се организира от училища, ще се финансира обзавеждането на съвременни и модерно оборудвани помещения за занимания по интереси с материали, книги и игри. Създават се условия за съвместни дейности по кариерно ориентиране и консултиране на ЦПЛР и училищата, както и за активно включване на родителите на учениците в този процес.

XXI. Национална програма „Изграждане на училищна STEM среда“

Националната програма е насочена към създаването на нови училищни центрове – интегрирана съвкупност от учебни пространства с фокус върху природните науки, дигиталните технологии, математиката и инженерното мислене (STEM) в държавните и общински училища на територията на страната.

Всеки център ще съдържа промяна в следните елементи: физическа среда (подобряване на вътрешната архитектура и обзавеждането на съществуващи пространства), технологии, учебно съдържание, методи на преподаване и управление на образователния процес. Програмата е ориентирана към училища с иновативни практики и такива, желаещи да развият иновации в областта на STEM.

Реализирането на програмата има за цел мотивиране на учениците за изучаване на природни науки, математика и технологии, повишаване на образователните резултати, придобиване на компетентности, на трайни знания, ключови умения и нагласи, ориентирани към практиката, развитието на учениците и провокиране на интереса им към технологичните професии.

Съгласно изискванията на чл. 85 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация проектът на акт и докладът към него бяха публикувани за обсъждане на интернет страницата на Министерството на образованието и науката и на Портала за обществени консултации на Министерския съвет.

Проектът на решение не въвежда норми на европейското право, поради което не се налага изготвяне на справка за съответствието му с него.

Предложеният проект на акт не води до въздействие върху държавния бюджет, тъй като необходимите средства за реализиране на националните програми в размер на 139 650 000 лв. са осигурени в рамките на бюджета на МОН за 2020 година, като 76 000 000 лв. са утвърдени с Постановление № 381/2019 година за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2020 година за изпълнение на национални програми за развитие на образованието, 60 000 000 лв. са от разчетените средства за образование в централния бюджет и останалите 3 650 000 лв. са от пререструктуриране на разходите по бюджета на МОН за 2020 година.

Материалите са съгласувани по реда на чл. 32 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

Предвид гореизложеното и на основание чл. 8, ал. 3 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, във връзка чл. 286, ал. 3, от ЗПУО и т. 11 от Приложение № 1 от Постановление № 381 на МС от 30.01.2019 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2020 година, предлагам Министерският съвет да приеме проекта на решение.

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ

Министър на образованието и науката